

גליון תתקסג • ערש"ק פרשת תשא

• שנת העשרים •

לקראת שבוע

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

חרט – סודר או כלי חריטה?

דין נתינת מחצה"ש בבת אחת ובמטבע דוקא

הכנעת היצר – חביבה מן הכלל!

ענין החסידות – לשנות טבע מדותיו!

אור
החסידות

לעילוי נשמת

הרה"ת יעקב זאב ע"ה

ב"ד מאיר ע"ה

ראטענשטרייך

נלב"ע ביום ועש"ק כי תשא י"ז אדר ה'תשס"ב
תנצב"ה

נרפס ע"י משפחות

גיטלד, קראסניאנסקי, ראטענשטרייך

לעילוי נשמת

הרה"ת אהרן הלוי

ב"ד יוחנן ע"ה לעוויטאנסקי

נלב"ע ביום י' אדר ה'תשע"א

תנצב"ה

נרפס ע"י חתנו ובתו

הרה"ת דוד צבי

וזוגתו מרת חנה רבקה שיחיו פעלדמאן

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת

ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ

ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הגי לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים

הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"י דמיטב מנפש ועד בשד,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

לעילוי נשמת

הרה"ת מכלוף ב"ר אליהו ע"ה סוויסא

נלב"ע ביום י"ג אדר ב' ה'תשס"ג

ולעילוי נשמת הוריו

הרה"ת אליהו ב"ר שלום ע"ה

ומרת ימנה בת ר' שאול ע"ה

סוויסא

תנצב"ה

+

נדפס ע"י חתנו

הרה"ת אברהם ליב

חוגתו מרת חפציבה שיחיו שוהאט

לעילוי נשמת

הרב החסיד התמים ר' אברהם צבי

בן הר"ר יהודה הלוי ע"ה

סג"ל לנדא

נלב"ע י' אדר ראשון ה'תשע"ט

תנצב"ה

+

נדפס ע"י

בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ת מנחם מענדל

ב"ר משה יוסף ע"ה

הרשקוביץ

נלב"ע ביום י"א אדר

תנצב"ה

+

נדפס ע"י בנו

הרה"ת נחמן

חוגתו מרת פריידל שיחיו

הרשקוביץ

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת יחיאל מיכל שו"ב

ב"ר אפרים ע"ה פיקרסקי

נלב"ע ביום ט"ו אדר' שושן פורים קטן ה'תשנ"ה

תנצב"ה

+

נדפס ע"י

בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ת הר"ר

ב"ר משה זלמן הכהן ע"ה כצמאן

נלב"ע י"ב אדר ה'תשע"ט

תנצב"ה

+

נדפס ע"י

בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

מרת רחל

בת הרה"ח הרה"ת מרדכי דוב ע"ה

סימפסאן

נפטרה ט"ז אדר ה'תשע"ה

תנצב"ה

+

נדפס ע"י

בני משפחתה שיחיו

מלחמת עמלק – בעבודת ה'

עמלק מטיל קרירות בעניני תורה

אודות מלחמת עמלק .. נאמר (תצא כה, יח) "אשר קרן", ומפרש המדרש (תנחומא שם, ט), קרן מלשון קרירות. הוא לא הרג ח"ו, אלא רק פעל קרירות.

כאשר בני ישראל הלכו למתן תורה, ורצו להכריז נעשה קודם לנשבע, הן אם יבינו והן אם לאו, יקיימו מה שישמעו - בא עמלק ופועל קרירות.

עמלק לא טוען שלא ילכו ח"ו לקבלת התורה, הרי גם הוא נכד של אברהם ויצחק; הוא רק טוען: מהי ההתפעלות שאתה מקפץ מהכלים וזועק נעשה קודם לנשבע, לקבל על עצמך לעשות עוד לפני שאתה יודע במה המדובר? הרי אתה בעל שכל, והראי, שרוצים ליתן לך תורה ש"היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" (ואתחנן ד, ו), ולבעל שכל לא מתאים לצאת מהכלים ולדלג ממדידה והגבלה, מטעם ודעת שלו, ובפרט לצעוק "נעשה", שיעשה כל מה שישמע, הן אם יבין, והן אם לאו.

להילחם בעיפות

...[והנה] בענין מלחמת עמלק, שעל זה נאמר (תצא כה, יז) "זכור את אשר עשה לך עמלק גו' אשר קרן בדרך" [שמטיל קרירות בעניני תורה] - נאמר גם "ואתה עייף ויגע". ואיתא בספר פנים יפות שב' הלשונות "עייף ויגע" הם כנגד ב' המלחמות, מלחמת עמלק ברפידים

בצאתם ממצרים, והמלחמה עם הכנעני מלך ערד בסוף ארבעים שנה, "והיינו דכתיב ואתה עיף ויגע, דבמלחמת רפידים היו עיפים וצמאים למים, דכתיב (בשלח יז, א) ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם, אבל לא ה' יגיעים מן הדרך, כי ענן הכבוד נשא אותם כדכתיב (יתרו יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים, אבל במלחמה שני', כבר ה' להם הבאר לשתות, אלא שאמרו חז"ל (תענית ט, א. מכילתא בשלח יז, לה. ועוד) כיון שמת אהרן ונסתלק ענן הכבוד .. והי' יגיעים מן הדרך, והיינו דאמר עיף ויגע, עיף ממלחמה ראשונה ויגע ממלחמה שני'".

ולכן, כשם שצריכים להלחם נגד עמלק ש"קרן בדרך", כמו כן צריכים להלחם נגד הענין ד"אתה עייף ויגע".

מניין נובעת חיותם הגדולה של המלאכים? והענין בזה:

השורש להמעמד ומצב ד"עייף ויגע" הוא - כהמשך הכתוב - "ולא ירא אלקים", כי, כאשר ישנו הענין ד"ירא אלקים", אזי ישנו ענין החיות, כמו שכתוב (משלי יט, כג) "יראת ה' לחיים", וכפי שמפרש הרב המגיד (והובא בדרושי חסידות (נוכח בשמו בפלח הרמון שמות ע' רפג)) ש"יראת ה' מביאה ופועלת חיות בעולם, וזהו הטעם שאצל מלאכים ישנו ענין החיים יותר, כיון שיש להם יותר יראת ה'.

ומזה מובן, שכאשר ניתוסף ב"ירא אלקים", אזי מתבטל הענין ד"עייף ויגע".

(תורת מנחם חסיד' ע"י 160 ואילך)

פתיחה

בעזרי"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתקסג) היו"ל לפרשת תשא, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מצ'אזוויטש וצוקצ"ה נבג"מ זי"ע.

במדור "מקרא אני דורש" יבואר גודל הדיוק בפירושי רש"י על הפסוק "ויצר אותו בחרט", מדוע ההוצרך כלל לפני פירושים, מדוע הפך בראיותיו את סדר ספרי התנ"ך, מדוע הביא דוגמא הן מ"אותיות" והן מ"שקדים", וגם יבואר כיצד יתכן שאהרן חרט דמות עגל שנעשה ע"ז.

במדור "יינה של תורה" תבואר גודל החביבות שרוחש השי"ת ליהודי שמונח בדברים גשמיים וכופה את עצמו ופורש מהעניינים הבלתי רצויים, וכיצד נרמז הדבר בכיור שהיו רוצים בו הכהנים את ידיהם ורגליהם, והי' עשוי מ"מראות הצובאות" שתרמו נשים צדקניות שבישראל.

במדור "חידושי סוגיות" יפלפל בדברי הרמב"ם בתחילת הל' שקלים שהביא דין נתינתו בכת אחת בריש דבריו, ומבאר שבוה הגדיר הרמב"ם גדר מצות מחצית השקל לשיטתו שעצם נתינת מחצית השקל הוא בגדר קרבן, ויבאר שיש במחצית השקל שני דינים, דין נתינתו בכ"א - דין בגברא, ודין נתינת מטבע דוקא - מצד החפצא דמצוה זו.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמט ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להסיר, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ב
חרט – סודר או כלי חריטה?

מדוע הוצרך רש"י לשני פסוקים להוכיח ש"חרט" הוא "סודר"? / מהו "שקדים" - ציורים או פרי מסויים? / מהו הרמז בזה שהביא רש"י "אנוש"? / ביאור דברי רש"י בפירוש "ויצר אותו בחרט"

(ע"פ לקושי שיחת ח"א ע"ב 139 ואילך)

פנינים ה
עיונים וביאורים קצרים

מדוע נמשח אוהל מועד בצורת "כ"ף"? (ע"פ לקושי שיחת חסיד' ע"ב 238 ואילך)

"יישר כחך ששיברת" – מצד מעלת לוחות שניות (ע"פ לקושי שיחת חסיד' ע"ב 248 ואילך)

יינה של תורה ו
עשויים ליצר הרע – חביבין עלי?

מדוע נרמז משה רבינו ב"כיור" דווקא? / נתאוה הקב"ה שישכון גם בדברים נחותים וגשמיים / הכנעת היצר - חביבה מן הכל / קבלת עול הקב"ה - הרחיצה שקודם העבודה

(ע"פ לקושי שיחת חסיד' ע"ב 196 ואילך)

פנינים ט
דרוש ואגדה

"שני פנים", "יש אומרים" ו"דבר אחר" (ע"פ לקושי שיחת ח"א ע"ב 150 ואילך)

הקשר בין "גמדות לטלית ותפילין" (ע"פ לקושי שיחת ח"א ע"ב 234 ואילך)

חידושי סוגיות י
דין נתינת מחצית השקל בכת אחת ובמטבע דוקא

יבאר פלוגתא יסודית בגדר מחצית השקל בין רש"י להרמב"ם / יבאר ב' דינים שהם מהותיים במחצית השקל לשיטת הרמב"ם, דין נתינתו בכת אחת ודין נתינת מטבע דוקא

(ע"פ לקושי שיחת חסיד' ע"ב 381 ואילך)

תורת חיים יג
תחשוב טוב – יהי טוב!

דרכי החסידות יד
תעבורת הצורה על החומר

שיחות קודש טז
מלחמת עמלק – בעבודת ה'

צוות העריכה וההנהגה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב וילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, Or Hachasidus - Head Office, 1469 President St. • 6084000 #BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להערות והארות:

טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com

חרט – סודר או כלי חריטה?

מדוע הוצרך רש"י לשני פסוקים להוכיח ש"חרט" הוא "סודר"? / מהו "שקדים" – ציורים או פרי מסויים? / מהו הרמז בזה שהביא רש"י "אנוש"? / ביאור דברי רש"י בפירוש "ויצר אותו בחרט"

א. בפרשתנו כתוב (לב, ב-ד), שאהרן אמר לבני ישראל "פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנותיכם והביאו אלי". וכן עשו – "ויביאו אל אהרן"; ואז "ויקח מידם, ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה". ומפרש רש"י:

"ויצר אותו בחרט – יש לתרגמו בשני פנים:

האחד, 'ויצר' לשון קשירה, 'בחרט' לשון סודר, כמו 'המטפחות והחריטים', ויצר ככרים כסף בשני חריטים;

והשני, 'ויצר' לשון צורה, 'בחרט' כלי אומנות הצורפין שחורצין וחורטין בו צורות בזהב כעט סופר החורט אותיות בלוחות ופנקסין, כמו 'כתוב עליו בחרט אנוש'. והוא שתרנג אונקלוס יצר יתיה בויפא – לשון זיוף, הוא כלי אומנות שחורצין בו בזהב אותיות ושקדים, שקורין בלעז "נייל", ומזייפין על ידו חותמות".

והנה כבר נודע מפי ספרים ומפי סופרים, גודל הדיוק בלשון רש"י עד להפליא; וגם בנידון דידן, יש לדייק היטב בלשונו, ולמצוא ה"צריכותא" בכל פרט ופרט שמביא, כדלקמן.

ב. בפירוש הא' שמביא רש"י – יש לדייק: מדוע הוצרך לשני פסוקים כדי להוכיח אשר "בחרט" הוא "לשון סודר" (שלכן "ויצר לשון קשירה")? וגם: מדוע שינה מסדר הכתובים (המבואר בבבא-בטרא יד, ב), והקדים את הפסוק "והמטפחות והחריטים" אשר בספר ישעיה' (ג, כב) להפסוק "ויצר ככרים כסף בשני חריטים" אשר בספר מלכים (מלכים-ב ה, כג)?

והביאור בזה:

לשון הפסוק במלכים "ויצר" . . בשני חריטים" הרי הוא דומה ממש להפסוק כאן. ולכן, אין רש"י יכול להתחיל ולהביא אותו כראיה על זה ש"חרט" הוא סודר – דבר שקושרים אותו – כי אין הלשון שם מוכיח יותר מכאן, וערבך ערבא צריך.

לקראת שבת

בין התלמידים האלו היו – אחדים מיחידי סגולה – כאלו אשר דבר לא הי' להם עם כל עניני עולם בחיי בשרים, ולהיותם בעלי משפחה, הנה כל עניני הגוף והמשפחה קיימו כפרוע חוב וכגומל חסד, וכל נפשם, רוחם ונשמתם נתונים המה לעלות בהר ד' ולהגיע לאותו הרום הגבוה מכל גבוה.

בחירי יחידי סגולה, אם כי יחידים היו, אבל השפעתם הגדולה היתה גם בשדרות התלמידים הנמוכים מהם עד כי הי' לפתגם גם בתוככי הבינונים, כי עיקר האדם הוא "תגבורת הצורה על החומר", כלומר הגברת הרוחניות על הגשמיות.

הפתגם "תגבורת הצורה על החומר" אינו נותן מדה מוגבלת, כי אם הוא בכל אחד לפי מעמדו ומצבו, אבל עם זה הנה אומר ברור, כי כל אדם צריך לשאוף למה שלמעלה ממנו, ויכסוף וישתוקק לעלות משליבה לשליבה בועשה טוב, במחשבה, דיבור ומעשה, בקנין המדות טובות ובקנין השכלים.

והפתגם הלזה העמיד אלפים ורכבות אנשים ונשים במחנה החסידים בכל שדרות עם ישראל.

(אגרות קודש ח"ג עמ' תקלח ואילך)

תגבורת הצורה על החומר

הפתגם "תגבורת הצורה על החומר" אינו נותן מדה מוגבלת, כי אם הוא בכל אחד לפי מעמדו ומצבו, אבל עם זה הנה אומר ברור, כי כל אדם צריך לשאוף למה שלמעלה ממנו, וכסוף וישתוקק לעלות משליבה לשליבה בועשה טוב, במחשבה, דיבור ומעשה, בקנין המדות טובות ובקנין השכלים.

כל ענין החסידות הוא לשנות טבע מדותיו

כבוד קדושת רבינו הזקן מייסד תורת חסידות חב"ד, באחת מהוראותיו אומר, כי כל ענין החסידות הוא לשנות טבע מדותיו, זאת אומרת, אשר כל ענין עבודת האדם הוא עם עצמו, לשנות טבע מדותיו.

תורת חסידות חב"ד היא תורה שלמה ערוכה בסדר מסודר - לפי סגנונה - בכמה ספרים יסודיים, שרשיים ועיקריים, אשר כתבם כבוד קדושת אבותינו רבותינו, מייסדי תורת חסידות חב"ד, כל נשיא ונשיא בדורו.

חסידים הראשונים, חניכי ותלמידי מייסד חסידות חב"ד, הוא כבוד קדושת רבינו הזקן, היו גדולים בחכמת התורה ויראת אלקים, חקרי לב בחקירה אלקית ובעלי כשרון מצויין בדקות ההשגה, ואותם למד כבוד קדושת רבינו הזקן את עיקרי החסידות וכללי.

כל אדם צריך לשאוף למה שלמעלה ממנו

בעת ההיא ובימים ההם הנה הם - התלמידים האלו - מסרו נפשם על ידיעת חכמה זו בחכמת האלקית, והיו מתנהגים בהתבודדות כמה שעות ביום, כמה ימים - ועל הרוב לילות - בשבוע, וכמה שבועות וחדשים בשנה, כל אחד מהם כפי יכולתו.

ההתבודדות לא היתה אצלם דבר של עינוי הגוף או סיגוף של עצבות, אלא אדרבא, היא היתה ערכה עליהם בנעימות מיוחדת והיתה גורמת שמחה לנפשם ומתענגים עליה באהבה ותענוגים, להיות כי בה ועל ידה, הנה לא זו בלבד שמתרחקים מהבצה החומרית והגשמית, אלא עוד זאת עולים בטוהר זכותי לחזות בנועם ה' בהשכלה וההשגה בהירה.

לקראת שבת

וזהו שמדייק רש"י ומקדים הפסוק בישעי' - "והמטפחות והחריטים", אשר שם מפרט הכתוב מינים שונים בלבושים ותכשיטים, ומבואר להדיא (מתוך הפמיכות) שגם "חריטים" הם מין הדומה ל"מטפחות"; ומובן שהכוונה היא לסודרים שקושרים אותם.

אמנם אין די בפסוק זה לבדו, כי יש מקום לבעל דין לטעון ש"חריטים" לחוד ו"חרט" לחוד [ולשון רבים של "חרט" הוא "חֲרָטִים" (ולא "חריטים") - וכמו "חסד-חסדים", "חרב-חרבות" ועוד]; ואם כן, אמנם "חריטים" הם "סודרים" שקושרים אותם - אבל "חרט" (שבפסוק דידן) אינו "סודר", ומעתה "ויצר" אינו מלשון קשירה. ושוב אין לנו ראיה מהפסוק שם, כי לא קרב זה אל זה.

ולזה מביא רש"י גם את הפסוק במלכים ששם נאמר "ויצר . . בשני חריטים" - שממש ראיה מוכחת אשר "ויצר" הוא לשון קשירת סודרים [כי שם נאמר "חריטים" בלשון רבים - ממש כהלשון בישעיה: "והמטפחות והחריטים"]; ולאחר ש"ויצר . . בשני חריטים" פירושו שקשר בסודרים, מובן שגם כאן פירוש "ויצר אותו בחרט" הוא שאהרן קשר את הזהב בתוך סודר [ודל"א כהסברא דלעיל ש"חרט" אינו לשון יחיד של "חריטים"].

במלים קצרות: עיקר ראייתו של רש"י היא מהפסוק במלכים - "ויצר ככרים כסף בשני חריטים" אשר הוא דומה ממש להפסוק כאן, וכשם ששם כוונת הכתוב שהוא צרר וקשר את הכסף בתוך סודרים ("חריטים" ל' רבים), כמו"כ בנדון דידן הפירוש הוא שאהרן צרר וקשר את הזהב בתוך סודר ("בחרט" ל' יחיד);

אך כדי להוכיח דבר זה עצמו, ש"חריטים" שבמלכים פירושו "סודרים", לזה מקדים רש"י את הפסוק בישעיה שמשם מוכח שלזה הכוונה בתיבת "חריטים".

ג. בפירוש הב' שמביא רש"י - יש לדייק: רש"י מפרש אשר "חרט" הוא ("זיפא", דהיינו) "כלי אומנות שחורצין בו בזהב אותיות ושקדים"; וצריך ביאור: מדוע תפס רש"י דוקא "שקדים"? וגם, מדוע הוצרך להזכיר גם "אותיות" וגם "שקדים"? והביאור בזה:

שלא כטעות העולם, הרי הכוונה כאן אינה צפרי הנקרא "שקדים" - דמה ענינו לכאן? ! אלא, כמו שכתב כבר רש"י בפרשת תרומה (כה, ג) בפירוש תיבת "משוקדים": "כתרגומו, מצויירים היו, כדרך שעושין כלי כסף וזהב שקורין ניאל"ר". וכוונת רש"י, שכלי אומנות זו משמש גם לכתוב אותיות וגם לחריצת ציורים.

ושיעור דברי רש"י כך הוא:

בתחילה מפרש רש"י אשר "ויצר אותו בחרט" פירושו שאהרן עשה צורה בזהב, על ידי "כלי אומנות הצורפין שחורצין וחורטין בו צורות בזהב" - שזהו פירוש "בחרט".

אמנם הוקשה לו על כך - תיבת "בחרט" נמצאת עוד פעם בתנ"ך, וכתוב עליו בחרט אנוש (ישעי' ח, א); ומאחר שמפורש "וכתוב עליו בחרט" הרי משמע שאין זה "כלי אומנות . . שחורצין וחורטין בו צורות בזהב", אלא עט שכותבים בו אותיות!

תולדות חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

תחשוב טוב – יהי' טוב!

לחשוב מחשבות (תשא לא, ד)

והוא על דרך הפתגם שנשמע כמה פעמים מנשיאי חב"ד "תחשוב טוב ויהיה טוב", ופשיטא שכשמביאים זה בדבור של שמחה ובמעשה של שמחה, וביחוד בהנוגע לכבוד תורתו אשר על ידי עטו עט סופרים יש בידו להשפיע על הרבים בהאמור, הרי ידוע שכר הני בדוחי (תענית כב, א).

(אנחת קדש ח"כ ע"פ רנב)

אין לחדש סברות של מרה שחורה

במענה על מכתבו, שבו נראה שעדיין לא פעלתי עליו רוממות הרוח, וכמדומה שכבר אמרתי לו כמה פעמים, שעפ"י המבואר בספרים - לאו דוקא בספרי חסידות - הנה אין לחדש סברות של מרה שחורה בעולם, שזוהו סגולה שלא יבוא הדבר לידי פועל, ולא רק שאין לחדש בדבור - וע"ד המובא (סידור מאה שערים כח, א) שהרב המגיד כשהי' נופל לו סברא הי' אומרה בדבור כדי להמשיכה בעולם - אלא שאפילו במחשבה אין לחדש סברא כזו והטעם כנ"ל, והוא מובן ג"כ מפתגמי כ"ק נשיאינו רבותינו הקדושים שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהיו אומרים "תחשוב טוב יהיה טוב". בטח נדמה לו שקשה במאד לפעול על כח המחשבה בהנ"ל, ובלית ברירה ילביש כח המחשבה במחשבה דתורה, ומהטוב ברוחניות יומשך ג"כ טוב בגשמיות.

והמורם מכל הנ"ל, אשר ככל מה שיתחזק בבטחונו עד שיפעול גם על המחשבה דיבור ומעשה שלו, הרי יתגשם הדבר במוחש יותר לפרנסה בהרחבה בגשמיות וגם ברוחניות...

(אנחת קדש ח"כ ע"פ רנב-רפז)

הכוונה היא שהמחשבה תועיל

לפלא שמדברים ומדברים וכשמגיע לפועל - כל אחד ואחד חושב שהכוונה למישהו אחר, לא אליו!

כמה וכמה פעמים מובא פתגם - הוראת רבותינו נשיאנו תחשוב טוב ויהיה טוב ("טראכט גוט, וועט זיין גוט") (שהכוונה שהמחשבה תועיל בזה) - ובהיפך מזה "ממציא" מחשבות באופן הפכי, ולמרות שנמצאים בחודש אדר שנצטוו להרבות בשמחה, שרוי בעצבות (עיי' תניא בזה) וכו'.

וחותמים בדבר מלכות: תחשוב טוב ויהי' טוב - בנראה ובנגלה.

(אנחת קדש ח"כ ע"פ קצה)

אין לחכות בשמחה עד שיוטב המצב, אלא

להקדימו וזה ימהר הענין

זה עתה נתקבל מכתבו . . בו כותב אודות מצבו עתה.

והנה בטח שמע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש (אביו-זקנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר): העולם אומרים שאם אין ביכולת לעבור מלמטה, אזי יש לעבור מלמעלה, אבל אני סבור שמלכתחילה יש לעבור מלמעלה,

והוא הדין בנדון זה שאף על פי שלכאורה צריך לחכות בהשמחה גלוי עד שיוטב מצב הבריאות בפועל, הנה יש מקום לומר על פי נוסח הנ"ל להקדים השמחה על הטבת הבריאות אף שלעת עתה אינה בגלוי, וזה עצמו ימהר הענין,

וליישב זה מאריך רש"י, ש"חרט" אינו שם של כלי מסויים (שאז הכלי שחורצין בו צורות אינו הכלי שכותבין בו אותיות), אלא שנקרא כן על שם פעולת החריטה (והרשימה על איזה דבר) - ולכן, כשם שמתאים השם "חרט" על "כלי אומנות . . וחורטין בו צורות בזהב", כמו כן יתכן לשון "חרט" ב"עט סופר החורט אותיות בלוחות ופנקסין".

ולזה מוסיף רש"י ראייה מתרגום אונקלוס: "וזהו שתרגם אונקלוס 'וצר יתיה בזיפא', לשון זיוף, הוא כלי אומנות שחורצין בו בזהב אותיות ושקדים" - היינו שהוא כלי המשמש הן לכתיבה של אותיות והן לחריצת ציורים. [ולכן נקרא "זיפא" - כי "מזייפין על ידו חותמות": הכלי נקרא על שם הפעולה שנעשית על ידו, והיא הזיוף].

ד. ובדרך הרמז - יש להוסיף:

רש"י בפירושו השני מביא את לשון הכתוב "וכתוב עליו בחרט אנוש" - ולכאורה, לצורך פירושו די בהתיבות "וכתוב עליו בחרט", שמהן רואים ש"חרט" שייך לפעולת החריטה והרשימה, ולמה הוצרך לתיבת "אנוש"?

וי"ל ובהקדים:

בפירושו השני של רש"י יש קושי גדול. דבשלמא להפירוש הראשון, פעולת אהרן בעשיית העגל הייתה רק זה שקשר את הזהב בתוך בגד ("סודר") והשליכו לאש (וזה שיצא צורת עגל - עבודה זרה - לא היה באשמתו); אך לפירוש זה השני, נמצא שאהרן בעצמו הוא שעשה (על ידי ה"חרט") את צורת העגל בתוך הזהב! ואיך יתכן שאהרן בעצמו צר צורת העגל, עבודה-זרה?!

ועכצ"ל (וכמו שהאריכו בזה במפרשי התורה), שבתחילה לא ביקשו עבודה-זרה, דבר שיהיה במקומו של הקב"ה ח"ו, אלא רק "ממוצע" במקום משה. [אלא שאחר כך נמשכו קצתם בחטא העגל, עד שחשבוהו לעבודה-זרה ממש, והם שנענשו בעונש מיתה].

ולכן רצו בני ישראל לעשות את העגל בתור "ממוצע" כזה.

וזהו הרמז בלשון רש"י שהביא תיבת "אנוש" - שהחטא כאן היה בדוגמת דור אנוש (בנו של שת בן אדם הראשון):

כמו שמאריך הרמב"ם (בריש הלכות עבודה-זרה), שכשהתחילו לעבוד את הכוכבים ומזלות, לא החשיבום כעבודה זרה ממש, אלא טעותם היתה שהחשיבום כממוצע, ושיש להם בחירה להרע או להיטיב. וז"ל שם (פ"א הל' א-ב): "בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדולה, ונבערה עצת חכמי אותו הדור. ואנוש עצמו מן הטועים. וזו היתה טעותם: אמרו, הואיל והא-ל ברא כוכבים אלו וגלגלים אלו להנהיג את העולם, ונתנם במרום, חלק להם כבוד, והן שמשין המשמשין לפניו - ראויין הם לשבחם ולפארתם, ולחלוק להם כבוד . . וזה היה עיקר עבודה-זרה" וכו'.

זאת אומרת, שטעותם היתה שהחשיבו את הכוכבים ומזלות לממוצע שיש לו בחירה להרע או להיטיב, אף שבאמת אינם אלא "כגרזן ביד החוצב בו" - וכמו כן הוא בעניננו, שרצו לעשות את העגל ל"ממוצע", ומזה נשתלשל החטא של עבודה-זרה ממש, בכמה מבני ישראל, היינו להחשיב את הממוצע כבעל בחירה.

"יִישָׁר כַּחךְ שְׁשִׁיבְרָת" – מצד מעלת לוחות שניות

וְתִבְתֵּי עַל הַלָּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
הָיוּ עַל הַלָּחֹת הָרִאשִׁימִים אֲשֶׁר שִׁכְרָת
אֲשֶׁר שִׁבְרָת – אָמַר רִישׁ לְקִישׁ יִישָׁר כַּחךְ
שְׁשִׁיבְרָת (לד, א. שבת פו, א)

הקשה בפנים יפות כאן: מדוע אמר הקב"ה
למשה "יִישָׁר כַּחךְ שְׁשִׁיבְרָת" רק בסוף מ' יום
השניים, ולא מיד כששבר את הלוחות?

ויש ליישב ע"פ דברי המדרש (שמו"ר פמ"ו, א):
"א"ל הקב"ה אל תצטער, בלוחות הראשונות
שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות
השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש
ואגדות כו', כפלים לתושי".

ונמצא, דהשבח בשבירת הלוחות לא הי' על
מעשה השבירה עצמו, כי אם לפי שע"י השבירה
זכו ישראל ללוחות השניות, שהיו בהם "הלכות
מדרש ואגדות". ולכן אמר לו הקב"ה "יִישָׁר
כַּחךְ שְׁשִׁיבְרָת" רק כשצוה עליו לעשות לוחות
שניות, כי מעלת שבירת הלוחות הראשונות
נתבררה רק אז, כשמעשה השבירה הביא לנתינת
הלוחות השניות.

מדוע נמשה אוהל מועד בצורת "כ"ף"?

וּמִשְׁחָתָהּ בּוֹ אֶת אוֹהֶל מוֹעֵד
כָּל הַמִּשְׁחָתוֹת כִּמְיֹן כ"ף יוֹנִית דִּין מִשָּׁל
מַלְכִּים שֶׁהֵן כִּמְיֹן נֹר (ל, כו. רש"י)

צריך ביאור: מה ראה רש"י לפרש כאן צורת
המשיחה, והרי אין דרכו של רש"י בפירושו
להורות דינים, אלא לבאר פירוש המקראות
בלבד? וביותר תמוה, שמביא צורת משיחת
המלכים, שאינה מוזכרת כאן כלל!

ויש לבאר כוונת רש"י, ע"פ מ"ש האברבנאל
(בפירושו לפ' תצוה כט, ז. וכן בפרשתנו ב"העיקר הו"י בפרטי
המשיחה), שהטעם שמשיחת אהרן היתה "כמין
כ"ף יונית" הוא משום שבזה רמז "שהוא אשר
בחר השם לכהן, כי הכ"ף היא ראשונה לאותיות
כהן".

וכעין זה יש לומר בדעת רש"י גם בנוגע ל"כ"ף
המשיחות", לא רק משיחת אהרן ובניו אלא גם
משיחת אוהל מועד וכליו, שמשיחתם היא "כמין
כ"ף יונית" הרומזת לתיבת "כהונה", שפירושה
עבודה ושירות (ראה פרש"י תצוה כח, ג), כי ע"י
המשיחה נכנסו להיות ראויים לעבודת המקדש
והשירות בו.

וזהו שבא רש"י לפרש כאן, דהא דשמן
המשחה הוא "שמן משחת קודש" (ל, כה), שפועל
קדושה על הנמשח בו, הרי זה מרומז בצורת
המשיחה – "כמין כ"ף יונית".

ומביא רא"י לפירוש זה מצורת משיחת
המלכים, שמשיחתם אינה לכהונה אלא למלכות,
ולכן לא נמשחו בצורת אות כ"ף המורה על
הכהונה, אלא "כמין נזר", המורה על המלכות.

נתינה לחצאין, ובצפנת פענח (השלמה ג, א
ואילך) מבאר דדין נתינה בב"א הוא כיון
דהוי בגדר כפרה וקרבן, וביאור דבריו הוא
כמשנת"ל בארוכה, דאין נתינת מחצה"ש
בשביל הבאת קרבנות צבור, אלא דעצם
נתינת מחה"ש הוא בגדר קרבן. וזהו יסוד
הדין שכתב הרמב"ם דבמחה"ש צריכה
להיות נתינה בב"א, דהוא כדין קרבן דלא
מהני נתינה לחצאין. וע"פ ביאור זה מובן
היטב מה שהביא הרמב"ם דין זה בריש הלי'
שקלים, כיון דאין זה רק דין פרטי בהנתינה
כמשמעות הקרי"ס, אלא יסודו בעצם גדר
המצוה דמחה"ש דהוי קרבן.

אולם, מלבד דין הנתינה בב"א, הרי
נאמר עוד דין שצריך לתת דוקא מטבע
וכנ"ל, ונראה דדין זה יסודו ממש"נ "זה

יתנו" שצ"ל חפצא דמטבע – "זה" (כמין
מטבע שהראה הקב"ה למשה בעת הדיבור,
כדלהלן). ועפ"ז יעלה דחלוקים דין נתינה
בב"א ודין נתינת מטבע בגדרם. דדין
הנתינה בב"א הנלמד ממש"נ "ונתנו איש
כופר נפשו" האמור בנתינת הגברא, שצריך
לתת בבת אחת ולא לחצאין, משא"כ הדין
שצריך לתת מטבע הנלמד ממש"ש "זה יתנו"
הוא דין בהחפצא שמקיימים בו המצוה,
והיינו שצריך דוקא מטבע דמחה"ש ולא די
בכסף כשיעור ומשקל דמחה"ש. והן הן ב'
הפסוקים שהביא הרמב"ם בסהמ"צ בעיקר
גדר מצות מחה"ש, דמש"נ ונתנו איש כופר
נפשו הוא ביאור גדר המצוה מצד הגברא,
דהוי כקרבן, ומש"נ זה יתנו הוא ביאור
החפצא דמצוה זו דצ"ל דוקא מטבע.

הדבור מדרש
לעילוי נשמת
מרת ליפא צביה נאמן בת גרשם
נלבית ערב יום הדין
התשנ"ח
הנצחה

עשויים ליצר הרע – חביבין עלי?

מדוע נרמז משה רבינו ב"כור" דווקא? / נתאוהב הקב"ה שישכון גם בדברים נחותים וגשמיים / הכנעת היצר – חביבה מן הכל / קבלת עול הקב"ה – הרחיצה שקורם העבודה

הכור אשר ממנו קידשו הכהנים ידיהם ורגליהם, נשתנה והופרש משאר הכלים המנויים בפרשיות תרומה ותצוה, והרי הוא נמנה בפני עצמו בריש פרשתנו (ל, יז ואילך).

ובטעם הדבר כתבו המפרשים (ספורנו לפסוק יח, וראה גם בחזקוני שם) שהוא מפני שהכור "לא הייתה הכוונה בו להשכיך שכינה במקדש" ככל הכלים, אלא רק "להכין את הכהנים לעבודתם", ועל כן "לא הוזכר למעלה עם שאר הכלים" להיותו רק הכנה לעבודה ולא חלק מעבודת השכנת השכינה עצמה.

נמצא אם כן, שהכור דרגתו נמוכה לכאורה משאר הכלים, להיותו הכנה בלבד לעבודה ולא חלק מהעבודה עצמה.

אבל באמת, דווקא משום היותו הכנה כללית לעבודה יש בו תוכן עמוק ומעלה גדולה, וממנו נלמד עיקר גדול בעבודת הבורא ית"ש, וכפי אשר יתבאר.

מדוע נרמז משה רבינו ב"כור" דווקא?

בתיאור חנוכת המשכן נאמר בפ' פקודי (מ, ל-לא): "וישם את הכור... ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו" וגו', ולמדו מכך בגמרא (זבחים כא, ב) אשר שיעורו הפחות ביותר של הכור הוא "כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו", והוא כנגד ארבעת המתקדשים בימי המילואים, הלא הם משה, אהרן ושני בניו.

לקראת שבת

יא

בפ"ע, דין נתינה בב"א, ולא דהוא תוצאה ממילא מהא דצריך להיות מטבע. ובאמת גם בגוף הדבר יל"ע כי אפשר דאינם תלויים זב"ז, ויתכן נתינת מטבעות כסף קטנות (פחותות ממשקל מחה"ש) בכמה פעמים עד שיצטרפו למטבע שלם.

והנראה בזה דהנה בסהמ"צ מ"ע קעא כתב "הציווי שנצטוונו ליתן מחצית השקל בכל שנה והוא אמרו יתעלה ונתנו איש כופר נפשו ואמר זה יתנו", עכ"ל. ויש לדייק טובא, דהלשון הרגיל בסהמ"צ כשמביא יותר מפסוק א' למקור המצוה הוא "וכבר נכפל זה הציווי" וכדומה. ובכלל אין מובן הטעם להביא מש"נ ונתנו איש כופר נפשו, שהרי עצם מצות נתינת מחה"ש מפורש יותר בקרא ד"זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל", משא"כ בקרא ד"ונתנו איש כופר נפשו" דבא כביאור והמשך למש"נ "כי תשא את ראש בני", דכדי שלא יהיה נגף בפקוד אותם אזי "ונתנו איש כופר נפשו", אבל מסגנון הרמב"ם משמע יותר דזהו המקור לעצם המצוה, ואח"כ מוסיף הרמב"ם עוד "ואמר זה יתנו" דבכתוב זה מתפרש עוד ענין בגדר המצוה.

וביאור הדברים, דבפשטות הא דנתינת מחה"ש הוא בגדר כפרה הוא בזה שבהם היו לוקחין קרבנות צבור במשך השנה, וקרבנות אלו לכפרה באים, וכן משמעות התוספתא שקלים פ"א, ב. וכן נקט ברש"י (פרשתנו ל, טו) "ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם שהקרבנות לכפרה הם באים", והיינו דמש"נ לכפר על נפשותיכם לשון רבים, דמשמע כפרה על הצבור, מובן דגדר כפרה במחה"ש הוא ע"י קרבנות צבור שלוקחין בהם. אולם נראה דדעת הרמב"ם אינו כן, דהנה הרמב"ם בריש הל' שקלים

ומעתה יש לבאר דין נתינה בכת אחת לשי' הרמב"ם. דהנה מבואר בב"ק דף קי ע"א בנוגע לגזל הגר, "החזירוהו (לכהן) חצאין לא יצא, מאי טעמא אשם קרייה רחמנא". עיי"ש. ומפורש דבקרוב לא מהני

דין נתינת מחצה"ש בבת אחת ובמטבע דוקא

יבאר פלוגתא יסודית בנדר מחצית השקל בין רש"י להרמב"ם / יבאר ב' דינים שהם
מהותיים במחצה"ש לשיטת הרמב"ם, דין נתינת בבת אחת ודין נתינת מטבע דוקא

כתב הרמב"ם ריש הל' שקלים "מצות
עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל
מחצית השקל בכל שנה ושנה וכו' ואינו
נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט
אלא נותנו כולו כאחד בפעם אחת". וצ"ע
מקורו בדין זה שצ"ל נתינה בפעם אחת,
ומשמע נמי שזהו גדרה של עצם חובת
המצוה ולא דין פרטי ומסויים בה, כדרכו
של הרמב"ם בהלכה הראשונה להגדיר
עיקרה של כל מצוה.

והנה בקרית ספר על אתר כתב "ואינו
נותנו מעט אלא כולו כאחד בפעם אחת
דכתיב לא ימעיט ממחצית השקל, דאי
למימר שיתן חצי שקל הוה סגי לכתוב יתן
חצי שקל, וקאמר לא ימעיט דרוצה לומר
אפי' בנתינה לא ימעיט ממחצית השקל".
אבל צ"ע בזה, דא"כ תימה שהרמב"ם לא
הביא הך קרא דלא ימעיט כאן ולא הזכירו
עד להלן גבי אפי' עני המתפרנס מן הצדקה
חייב כו'. ובכלל נראה דיסוד אחר יש כאן

לרמב"ם, כי לדברי הקרי"ס מתבאר דדין
נתינה בבת אחת אינו מעצם גדר מצות
נתינת מחצה"ש אלא דין בפ"ע באופן הנתינה
דילפינן מלא ימעיט, ואין נראה כן כוונת
הרמב"ם כנ"ל. ויל"ע בביאור דברי הרמב"ם
דהוא מעצם גדר המצוה.

ולכאורה היה אפ"ל בזה, דהנה להלן
בה"ה כתב הרמב"ם "מחצית השקל זו
מצות ה' שיתן מחצית מטבע של אותו הזמן
אפי' היה אותו מטבע גדול משקל הקדש
כו", עיי"ש. ומבאר שצ"ל נתינת **מטבע**
של מחצית השקל ולא יצא בנתינת פרוטות
נחושת וכ"ש שלא ב"שוה כסף" (עיי' היטב
לשונו בפיהמ"ש בכורות פ"ח מ"ח, ועיי' בחינוך
ומנ"ח מצוה קה). וא"כ אפשר לומר דזהו מקור
הדין שצריכה להיות נתינה בבת אחת, דכיון
שצריך ליתן המטבע ולא שוויותו שוב א"א
להיות נתינה לחצאין. איברא, דלכאורה אין
לפרש הכי בדעת הרמב"ם, כי הלשון שכתב
"ואינו נותנו כו'" משמע דקאמר בזה נקודה

לקראת שבת

ומדין זה רואים ברור את מהותו של הכיור ככלי שעניינו הוא הכנה לעבודה, שלכן דווקא
בנוגע לכיור מצינו דין מיוחד כזה – ששיעורו נלמד מעניין שהיה רק בשבעת ימי המילואים:

משה רבינו עבד במשכן בשבעת ימי המילואים בלבד, ומטרת עבודתו הייתה רק הכנה
לכללות עבודת המשכן מאז ואילך, ומכל מקום הונצח לדורות דין זה, שצריך שיעור הכיור
להיות כנגד המתקדשים בו בימי ההכנה לעבודת המשכן, ומשה בכללם. וטעם הדבר, כי זו
מהותו של הכיור וזה עיקר עניינו – להיות הכנה לכללות עבודת המשכן.

ומזה אפשר ללמוד לאידך את מעלתו המיוחדת של הכיור, שדווקא בו יש עניין המרמז על
משה רבינו, שהוא נעלה יותר מן הכהנים, ועבודתו מרוממת יותר, כי להיותו הכנה לכללות
העבודה יש בו מעלה וכח מיוחד.

נתאוהה הקב"ה שישכון גם בדברים נחותים וגשמיים

ויש לבאר עניין ומהות עבודת ה"כיור" כהכנה לכללות העבודה, ובהקדים אשר שני קצוות
אלו – מחד פחיתותו של הכיור להיותו רק הכנה, ומאידך מעלתו שדווקא בו נרמז גם משה –
מוצאים אנו אותם גם בנוגע לעשיית הכיור מ"מראות הצובאות".

הנחושת שממנה נעשה הכיור, נלקחה מ"מראות הצובאות" (ויקהל לח, ח ובפרש"י) של בנות
ישראל שהיו "רואות בהם כשהן מתקשטות", שהוא ענין נחות ונמוך ביותר, ועד שכאשר הביאו
את המראות לנדבת המשכן "היה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע".

אבל מאידך גיסא מצינו שציווהו הקב"ה למשה לקבל נדבה זו, ולא זו בלבד אלא שהודיע
"אלו חביבין עלי מן הכל" מפני שבהם נשתמשו נשי ישראל צדקניות להעמיד "צבאות רבות
במצרים".

והנה, הצורך והחביבות במראות הצובאות דווקא, הרי הוא כרוך וקשור במהותו ומטרתו של
המשכן ובית המקדש (ראה בזה בביאור ובאורך בלקוטי שיחות ח"ג עמ' 902 ואילך. וש"נ):

ידוע אשר תכלית הכוונה מה שברא השי"ת את עולם הזה הגשמי, היא ש"נתאוהה הקב"ה
להיות לו ית' דירה בתחתונים" (ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. בראשית רבה ספ"ג. במדבר
רבה פ"ג, ו. תניא פל"ו. ובכ"מ. וראה בנוגע להוספת תיבת "ית" – בלקוטי שיחות ח"ט עמ'
57 ואילך), שיוכל לשכון בגלוי גם בדברים גשמיים ונחותים ביותר. ואף שבעולמות העליונים
מאיר אורו ית' ביתר שאת ויתר עז, מכל מקום איווה הקב"ה למושב לו את הארץ התחתונה,
וברא נבראים פחותים ויושבי בתי חומר, כי נשתוקק שיהיו גם דברים כאלו מכון ומדור לשבתו
ית'.

וזהו מה שציווה השי"ת "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (תרומה כה, ח), שרצה הקב"ה
שייקחו ישראל דברים גשמיים וחומריים, כמו כסף זהב ונחושת וכיו"ב, ומהם יבנו משכן לו
ית', עד אשר במקום המשכן ומקדש יהיה גילוי אלוקות במוחש לעיני כל בשר – "ושכנתי
בתוכם", ובזה יש מילוי כוונת הבריאה, לעשות לו ית' "דירה בתחתונים".

הכנעת היצר – חביבה מן הכל

והנה, לפי המתבאר לעיל, שכוונת בריאת העולם ועשיית המשכן היא שיוכל הקב"ה לשכון בדברים הגשמיים דווקא, הרי מובן שככל שהדבר נמוך ונחות יותר, הנה כאשר ממשיכים שם אורו ית' ועושים גם מזה דירה בה שוכן אורו ית' הרי ממלאים בזה כוונת בריאת העולם באופן נעלה יותר.

ובזה יובן היטב מה שהודיע הקב"ה למשה ש"מראות הצובאות" הן אלו ש"חביבין עלי מן הכל", יותר משאר נדבות המשכן זהב כסף ואבנים טובות, כי כאשר דווקא מראות אלו שהם דברים גשמיים הנחותים ביותר, הם הם הדברים שבהם ישכון השי"ת, אזי ממלאים את התכלית שנתאוה לו השי"ת, שיקדשו ישראל את התחתון ש"אין תחתון למטה ממנו" (תניא שם), וימשיכו גם שם שכינתו ית'.

וזהו עניינו של הכיור: מחד הרי הוא הכלי הנחות ביותר, ועשוי מהחומר הגס והמגושם ביותר – "מראות הצובאות" ה"עשויים ליצר הרע", ומכל מקום כאשר מכופפים ומכניעים את היצר הרע, ואדרכא, משתמשים בעניין זה עצמו לקדושה – להעמיד "צבאות רבות במצרים", אזי דווקא דברים נחותים אלו נעשים "חביבין עלי ביותר".

קבלת עול הקב"ה – הרחיצה שקודם העבודה

והכיור הוא "הכנה" לכללות עבודת המשכן – הלא היא כללות עבודת האדם:

הכנה כללית לגשת לעבודתו ית', היא "ורחצו את ידיהם ואת רגליהם", יהודי צריך "לרחוץ" עצמו מהעניינים הבלתי רצויים, לכופף את יצרו ותאוותיו ולהכין עצמו לעבודתו ית'.

עבודה זו היא "הכנה" בלבד, והוא מתעסק בשלב זה בעניינים נחותים המשולים ל"מראות הצובאות", אבל דווקא "הכנה" זו של "אתכפא סטרא אחרא" היא היא החביבה ביותר על השי"ת יתר על העבודה עצמה הבאה לאחר מכן!

ולכן נרמז בכיור דווקא עניינו של משה, כי עבודה זו של ההתגברות על היצר הרע והסטרא אחרא, מבוססת על "קבלת עול" והתבטלות למי שאמר והיה העולם, וזהו עניינו של משה – עניין ה"ביטול" אליו ית' כמבואר בסה"ק (ראה תורה אור צט, ג).

פנינים

זדווש ואגדה

"שני פנים", "יש אומרים" ו"דבר אחר"

ויקח מידם ויצר אתו כהרט

ויעשהו עגל מסכה

(לכ"ר)

בפירושי רש"י על פסוק זה ישנם שלושה דיבורים, שבכל אחד מהם מביא רש"י שני פירושים. אמנם באופן הבאת הפירושים יש הבדל: בדיבור הראשון לשון רש"י היא "יש לתרגמו בשני פנים"; בדיבור השני – מפסיק בין הפירוש הא' להב' בתיבות "ויש אומרים"; ובדיבור השלישי כותב "דבר אחר".

וי"ל שנרמזו בזה השלבים בירידת האדם מדחי אל דחי, עד שבא ח"ו לחטא של עבודה זרה:

השלב הראשון הוא כשהאדם "מתרגם" את התורה "בשני פנים", כלומר שהתורה מתחלקת בעיניו לאופנים ופירושים שונים ונפרדים זה מזה, ואינו מרגיש כדבעי שהתורה היא בבחינת אחדות הפשוטה, וכל הפירושים שבה הם חלק מאחדות זו.

ומזה באה ירידה גדולה יותר, והיא השלב הב', "יש אומרים" – שבמקום להתבטל בתכלית לחכמת התורה, חושב האדם את עצמו ל"יש", ומרגיש כ"יש" האומר.

ומזה בא לתכלית הירידה, השלב הג', "דבר אחר" – שנעשה מציאות נפרדת מאלקות, "דבר אחר", עד לעבודה זרה ר"ל.

והעצה לכל זה היא לחזק את רגש האמונה וקבלת עול מלכות שמים, שע"ז מתחזקת הרגשת אחדות ה' בכל העניינים, וגם כשלומד ענין בתורה שיש בו כמה פירושים מרגיש את האחדות הפשוטה שבתורה, וכך הוא שמור ובטוח מכל מצב של פירוד, והולך לבטח דרכו בעבודת ה' אחד.

הקשר בין י"ג מדות לטלית ותפילין

וְיָאֵיתָ אֶת אַחֲרֵי

הרהור קשר של תפילין (לג, כג רש"י)

מצינו שבעת שלימד הקב"ה למשה "סדר בקשת רחמים" וקריאת י"ג מדות, נראה אליו הקב"ה כאילו הוא מעוטף בטלית (רש"י שם, יט ד"ה ויאמר) ומעוטר בתפילין.

ויש לבאר שייכות מצות טלית ותפילין לבקשת סליחה ומחילה וקריאת י"ג מדות:

לכאורה יש לתמוה איך שייך שהאדם יעבור על מצוותיו של הקב"ה, והרי ישראל הם "מאמינים בני מאמינים" (שבת צו, א), ומאמין הוא באמונה שלימה שהקב"ה "מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" (ברכת יוצר), ובידעו שברגע זה חייו תלויים בהקב"ה, הבורא אותו ומחדשו "בכל יום תמיד" – איך יכול הוא באותו רגע לעבור על רצונו יתברך?

ועל כרחק, שברגע ההוא שעובר על רצונו יתברך "שוכח" הוא את אמונתו בהקב"ה, ואילו ה' "זוכר" את האמונה שבלבו פנימה – לא ה' שייך שיעבור ח"ו על רצון השי"ת.

וזהו הקשר בין כפרת החטא שבי"ג מדות הרחמים לטלית ותפילין, כי שתי מצוות אלו ענינן זכירה: מצות ציצית – כמ"ש "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" (שלא טו, לט), ומצות תפילין – כמ"ש "והי' גו' לזכרון בין עיניך" (בא יג, ט). ונמצא שע"י מצוות אלו מתבטלת האפשרות לחטא.